

**Definícia zraniteľnej domácnosti pre účel realizácie podporných opatrení Iniciatívy
SAFE z prostriedkov EŠIF programového obdobia 2014 – 2020 pri podpore
zraniteľným domácnostiam s cieľom pomôcť im pokryť ich náklady na spotrebu
energie prostredníctvom kompenzácie dodávateľom rozdielu medzi trhovou hodnotou a
limitom určeným vládou Slovenskej republiky**

1. Právny základ definície zraniteľnej domácnosti

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES, predstavuje nové flexibility všeobecného nariadenia, ktoré umožnia realizovať opatrenia na riešenie dôsledkov energetickej krízy zo zdrojov národnej alokácie Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014-2020 (EŠIF). Okrem iných cieľových skupín má byť predmetným nástrojom podporená aj skupina tzv. zraniteľných domácností.

Podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2023/435 by v súvislosti s núdzovým zásahom Únie na riešenie vysokých cien energie, ktoré sú výsledkom vplyvu útočnej vojny Ruska voči Ukrajine, ciele mimoriadne dočasné opatrenia v rámci politiky súdržnosti na roky 2014 – 2020 stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 prostredníctvom pružného využívania zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), Európskeho sociálneho fondu (ESF) a Kohézneho fondu, mali pomôcť aj zraniteľným domácnostiam pokryť vzniknuté a uhradené náklady na energiu od 1. februára 2022.

Európska legislatíva ponecháva definíciu tejto skupiny v právomoci členských štátov. Vzhľadom na to, že právny poriadok Slovenskej republiky nepozná legálnu definíciu zraniteľnej domácnosti, je potrebné ju pre vyššie uvedený účel ustanoviť.

Subjekty, ktoré budú viazané definíciou zraniteľnej domácnosti, sú riadiace orgány príslušných operačných programov. Pre právne ukotvenie predmetnej definície preto poskytuje priestor právna úprava zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa § 4 zákona č. 292/2014 Z. z. vláda Slovenskej republiky zabezpečuje koordináciu poskytovania príspevku, schvaľuje Partnerskú dohodu a operačné programy a zároveň plní ďalšie úlohy v oblasti poskytovania príspevku.

Vzhľadom na to, že riadiace a sprostredkovateľské orgány sú ústrednými orgánmi štátnej správy, ktorých najbližším nadriadeným orgánom je práve vláda Slovenskej republiky, je primerané, aby právnym aktom, ktorý ustanoví definíciu zraniteľnej domácnosti záväznú pre riadiace orgány, bolo uznesenie vlády Slovenskej republiky.

Takýto postup je v súlade s úlohou C.2. z uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 806 zo 14. decembra 2022 k návrhu na riešenie dopadov energetickej krízy prostredníctvom EŠIF zdrojov programového obdobia 2014 – 2020 a rámca implementácie (SAFE), na základe ktorej má minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky pripraviť a predložiť na rokovanie vlády Slovenskej republiky návrh uznesenia vlády upravujúci definíciu kategórie zraniteľná domácnosť.

2. Definícia zraniteľnej domácnosti

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky pripravilo návrh definície zraniteľnej domácnosti, ktorý bol v rámci prípravy „Metodiky kompenzácie rozdielov medzi trhovými cenami a regulovanými cenami pri dodávkach plynu zraniteľným domácnostiam prostredníctvom Iniciatívy

SAFE“ konzultovaný s dotknutými riadiacimi a sprostredkovateľskými orgánmi aj so zástupcami Európskej komisie. Medzi dotknutými riadiacimi a sprostredkovateľskými orgánmi boli Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo dopravy SR, Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo zdravotníctva SR a Ministerstvo kultúry SR. Návrh bol spracovaný na podklade štatistického zisťovania Rodinné účty,¹ ktoré realizuje Štatistický úrad SR v súlade s metodológiou a odporúčaniami pre harmonizáciu vypracovanými Eurostatom.²

Štatistické zisťovanie Rodinné účty je jediným dostupným zdrojom údajov obsahujúcim informácie o zložení domácností na území Slovenskej republiky, o ich sociálno-ekonomickom postavení a zároveň o ich výdavkoch na energie.

Zraniteľná domácnosť je domácnosť, ktorej ekvivalentný čistý príjem

- a) nepresahuje hranicu 80. percentilu rozdelenia ekvivalentných čistých príjmov slovenských domácností, alebo
- b) nepresahuje hranicu 85. percentilu rozdelenia ekvivalentných čistých príjmov slovenských domácností a aspoň jeden člen domácnosti patrí do niektorej z nasledujúcich zraniteľných skupín:
 - 1. nezaopatrené dieťa,
 - 2. osoba neschopná pracovať z dôvodu dlhodobých zdravotných ťažkostí,
 - 3. starobný dôchodca,
 - 4. osoba vo veku 65 rokov alebo vyššom.

Na účel definície zraniteľnej domácnosti:

Domácnosť tvoria fyzické osoby, ktoré spolu trvale žijú a spoločne uhradzujú náklady na svoje potreby.³

Ekvivalentná veľkosť domácnosti sa určí na základe tzv. modifikovanej OECD škály, ktorá používa koeficienty 1 pre prvého dospelého člena domácnosti, 0,5 pre druhého a každého ďalšieho člena domácnosti vo veku 14 alebo viac rokov a 0,3 pre každé dieťa mladšie ako 14 rokov. Ekvivalentná veľkosť domácnosti je súčtom týchto koeficientov.⁴

Čistý súčasný príjem domácnosti je určený ako mesačný príjem v zmysle ukazovateľa 28 „*Net current monthly household income*“ podľa prílohy 4 k dokumentu Eurostatu „*Description of the Household Budget Survey (HBS) data transmission for the Reference Year 2020*“.⁵

Ekvivalentný čistý príjem domácnosti je podiel čistého súčasného príjmu domácnosti a ekvivalentnej veľkosti domácnosti.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/household-budget-surveys>

² <https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-BF-03-003--N-EN.pdf>

³ § 115 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb.).

⁴ Strana 13 v dokumente Eurostatu „*Description of the Household Budget Survey (HBS) data transmission for the Reference Year 2020*“ dostupnom na adrese

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/54431/1966394/Transmission+document+2020++V5.pdf/99be8934-7a25-ed7e-e81d-c082a3b7a7ce?t=1674054051186>

⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/54431/1966394/Standardised-key-social-variables.pdf>

3. Identifikácia zraniteľných domácností v údajoch z Rodinných účtov

Jednotlivé domácnosti sú v údajoch zo štatistického zisťovania Rodinné účty identifikované pomocou premenných HA04 a MA04A „Identifikačné číslo domácnosti“. ⁶ Pre určenie, či domácnosť spĺňa podmienky definície zraniteľnej domácnosti, je použitá premenná HH011: „Čistý súčasný príjem domácnosti“, ktorá je následne vydelená ekvivalentnou veľkosťou domácnosti (premenná HB062), čím sa získa ekvivalentný čistý príjem domácnosti. Ak ekvivalentný čistý príjem domácnosti nepresahuje 80. percentil rozdelenia ekvivalentných čistých príjmov domácností pozorovaných v zisťovaní Rodinné účty, potom je domácnosť klasifikovaná ako zraniteľná. Ak ekvivalentný čistý príjem domácnosti nepresahuje 85. percentil rozdelenia ekvivalentných čistých príjmov domácností pozorovaných v zisťovaní Rodinné účty a zároveň aspoň jeden člen domácnosti spĺňa aspoň jednu z podmienok 1-4 v písmene b) definície zraniteľnej domácnosti, potom je domácnosť taktiež klasifikovaná ako zraniteľná. Pre zistenie splnenia podmienok 1-4 v písmene b) definície zraniteľnej domácnosti sú použité premenné ME01A „Hlavná ekonomická aktivita (samo-definovanie)“ a MB03 „Dosiahnutý vek v ukončených rokoch“.

Najaktuálnejším dostupným zdrojom potrebných údajov je štatistické zisťovanie Rodinné účty 2020. Na základe tohto zisťovania dosiahol 80. percentil rozdelenia ekvivalentných čistých príjmov slovenských domácností v roku 2020 hodnotu 1 061 EUR a 85. percentil hodnotu 1 142 EUR.

Modelové príklady zraniteľných domácností v roku 2020 sú uvedené v prílohe.

⁶ Špecifikácia premenných je k dispozícii v dokumente Eurostatu „Description of the Household Budget Survey (HBS) data transmission for the Reference Year 2020“ dostupnom na adrese <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/54431/1966394/Transmission+document+2020++V5.pdf/99be8934-7a25-ed7e-e81d-c082a3b7a7ce?t=1674054051186>